

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1915.

Ședința V.

ținută la 31 martie (13 aprilie) 1915, la orele 3 p. m.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp; Notariu: Iosif Moldovan.

Nr. 80. Înainte de a intra în ordinea de zi, prezidiul aduce la cunoștința Sinodului, că afacerea de controversă între P. S. Sa și vicariul episcopesc dela Oradea-mare, din motivul că, răspunsul acestuia a intrat numai în ziua deschiderii Sinodului și astfel nu numai nu l-a cetit, dar nici nu l-a văzut, o va prezenta numai pe sesiunea proximă.

Se ia la cunoștință.

Nr. 81. La ordinea zilei este referada comisiunii școlare asupra rapoartelor speciale a senatului școlar dela Consistoriul din Arad. Raportorul Iuliu Groșorean referează asupra raportului despre examenele dela finea anului 1913/14, care în general se ia la cunoștință, iar în special constatându-se, că bilingvismul în școala poporală e o pedecă mare în mersul regulat al învățământului rațional, propune și

Sinodul invită Consistoriul, să continue cu demersurile la locurile competente, pentru modificarea art. de lege XXVII din 1907.

Nr. 82. Tot aceasta comisiune constatând din raportul special al Consistoriului din Arad, că școalele excepționate, cu finea anului 1914 au fost 47, deci cu 6 mai puțin ca în anul precedent, propune și

Sinodul ia la cunoștință starea lucrului, invitând Consistoriul a continua demersurile și pentru ameliorarea acestor stări.

Nr. 83. Raportul special despre datele statistice școlare de pe anul școlar 1913/14, din care se constată, că la finea anului 1914 au fost 96 școale fără dotația recerută de lege

Se ia la cunoștință și se avizează Consistoriul a continua cu demersurile, ca astfel să se reguleze și dotația acestor posturi învățătoresți.

Nr. 84. Raportul special al aceluiași Consistoriu, că din cauza stărilor excepționale n'a putut inaugura cursurile de vară pentru învățători.

Se ia la cunoștință, invitându-se Consistoriul a inactiva acele cursuri la timp oportun.

Nr. 85. Raportul special al senatului de școale dela Consistoriul din Arad, că catehizarea elevilor dela școalele noastre poporale s'a ameliorat și este în ameliorare progresivă.

Se ia la cunoștință.

Nr. 86. Raportul special al aceluiași Consistoriu despre posturile și numărul posturilor învățătoresți vacante,

Se ia la cunoștință.

Nr. 87. Raportul aceluiași Consistoriu, din care se constată, că atât Consistoriul cât și în deosebi P. S. Sa Domnul Episcop a făcut toți pașii posibili pentru înființarea preparandiei de fete, dar fără rezultat, la propunerea comisiunii

Se ia la cunoștință, invitând Consistoriul a continua demersurile în aceasta afacere și a se pune în conțelegere și cu Consistoarele celorlalte dieceze, în scopul înființării acestui institut, din isvoare și cu mijloace comune.

Nr. 88. Raportul special al aceluiași Consistoriu, cu privire la cvalificațiunea și aplicarea absolvenților de teologie ca învățători

Se ia la cunoștință.

Nr. 89. Urmând la ordinea zileire ferada comisiunii organizatoare, asupra propunerii deputatului dr. Pompiliu Cioban, în chestia stabilirii și fixării taxelor, ce le compet protoprezviterilor la excursiunile oficioase, raportorul dr. Georgiu Popa face următoarea propunere: Propunerea deputatului dr. Pompiliu Cioban se transpune Consistoriului din Arad și celui din Oradea-mare cu însărcinarea: să prezinte pentru Sinodul ordinaru din anul viitor proiect normativ pentru regularea afacerii, având ambele Consistorii a-și prezentă elaboratul la mâinile Prea S. Sale Dl episcop diecezan, cel puțin cu 30 de zile înaintea de sinod.

Deputatul Petru Ionașiu face următorii amendamente:

Regularea și stabilirea competențelor din chestiune să se estindă și asupra tuturor celorlalte organe, funcționari, comisari esmiși și membri din comisiuni în afaceri de ale diecezei, — având ambele Consistoare a pregăti și prezentă proximalului sinod eparhial proiectele de regulare a acestor competențe în conformitate cu împrejurările și recerintele actuale.

Se primește propunerea comisiunii, întregită cu amendamentul deputatului Petru Ionașiu astfel: că elaboreatele să se prezinte Prea Sfinției Sale, înainte de Sinod cu cel puțin 30 de zile.

Nr. 90. Tot comisiunea organizatoare referază asupra raportului Consistorului din Oradea-mare, în afacerea arondării din nou a protopopiatelor, și

În considerare, că dela Consistoriul din Arad n'a intrat raport în afacere, și în considerare, că din raportul Consistoriului dela Oradea-mare reese, că nu s'a ocupat de afacere toate sinoadele protopresbiterale, așa după cum s'a cerut aceasta prin concluzul sinodal Nr. 86 din 1914, — propune și Sinodul enunță:

Raportul Consistoriului din Oradea-mare se remite și se îndrumă ambele Consistoare: să satisfacă într-o parte concluzului susamintit și să prezinte pe Sinodul ordinariu din anul viitor, propuneri meritore în afacere.

Nr. 91. Urmează referada comisiunii episcopice în afacerea casei din strada Capușinilor din Oradea-mare, cumpărată de acel consistoriu dela firma Drecher, cu mențiunea de a servi de loc pentru reședința episcopicească. Raportorul dr. Aurel Lazar propune: că după ce Consistoriul din Oradea-mare n'a satisfăcut concluzului 51 din anul 1913, și nici raportul prezentat acum nu este ajustat conform îndrumării date, Sinodul nu poate intra în desbateră meritorială a cauzei, ci îndrumă din nou Consistoriul din Oradea-mare, că, pe sesiunea sinodală viitoare să satisfacă necondiționat cerințelor cuprinse în concluzele sinodale Nrii. 51/913 și 88/914.

În vederea însă a perderilor materiale, ce rezultă din trăgănarea regulării acestei afaceri, Sinodul roagă și autorizează pe P. S. Sa Dl. Episcop diecezan, ca întrucât Consistoriul din Oradea-mare în decursul timpului ar satisface postulatele concluzelor sinodale amintite mai sus, — să înainteze la P. Ven. Consistoriu Metropolitan actul cerut prin concluzul măritului congres național bisericesc Nr. 78/909, raportând despre aceasta, proximalului Sinod eparhial.

După o discuțiune mai îndelungată pro și contra, la care iau parte deputații: Sava Raicu,

dr. George Popa, Petru Ionașiu, Andreiu Horvath și Emanuil Ungurean, P. S. Sa Domnul Episcop observă: că deși are toată bunăvoința pentru aranjarea acestei afaceri, trăgănate deja ani de zile, dar pe lângă stilizarea de mai sus a propunerii comisiunii, nu se poate angaja și nu poate recomanda nici Sinodului să ia garanța cerută prin concluzul congresual citat mai sus Nr. 78/909.

Și aceasta nu o poate face de o parte de aceea, pentru că prin stilizarea cetită nu se previne eventualele neînțelegeri între Consistoriul din Oradea și cel din Arad ca și administratorul fondurilor și fundașunilor diecezane, iar de altă parte, pentru că aceasta stilizare nu corespunde nici concluzului citat al măritului congres, care în alineatul său ultim, sună astfel:

„Intrucât însă Consistoriul din Oradea-mare arată trebuința de a se procura un local potrivit, în scopul acesta având în vedere, că una din episcopicele, ce se vor înființa, are să fie cea dela Oradea-mare, Congresul dă autorizație Consistoriului mitropolitan, care administrează fondul din chestie, ca suma necesară pentru procurarea unei case potrivite pentru adăpostirea birourilor consistoriale și a locuinței vicariului prezident consistorial, la cererea și pe lângă garanța sinodului eparhial al diecezei Aradului, să o poată da ca împrumut din fondul celor 2 eparhii, pe lângă interesele cele mai mici, pe lângă cari se fructifică capitalele aceluia fond“.

Învederând din acest concluz, că P. Ven. Consistoriu mitropolitan numai sub aceea condiție e autorizat să acoarde împrumutul cerut de Consistoriul orădan, dacă cererea o va face și împrumutul i-l va garanța acest sinod, ca reprezentant legal al întregii dieceze arădane, de după cum este ea arondată astăzi, și astfel și al părților bihorene, — trebuie să venim în clar cu aceea, că noi nu putem oferi altă ipotecă ori garanță spre acordarea împrumutului de sub întrebare decât:

1. casa din strada domnească din Oradea-mare, cumpărată la timpul său și cu banii fondului așa numit: „Fondus instructus episcopatus aradiensis“,

2. casa din strada Capușinilor, din Oradea-mare, prețul căruia intenționează Consistoriul orădan al finansa, și în fine

3. cuota ce compete părților bihorene din fondul celor două episcopice, dintre cari una chiar și în senzul concluzului congresual citat mai sus, are să se înființeze în Oradea-mare.

Considerând însă, că Sinodul nu e în poziția de a oferi de ipotecă casele pomenite din Oradea-mare, înainte de ce s'ar fi transcris cu

drept de proprietate pe dieceza gr. or. rom. a Aradului;

considerând că, deși nu este și nu poate fi trebuință de replătirea capitalului împrumutat înainte de fapta împărțire a fondului celor două episcopii între părțile interesate, dar interesele obveniente vor trebui achitate an de an la termenele obligate;

considerând, că deodată cu cererea și garantarea împrumutului, Ven. Sinod i-a în mod firesc obligamentul de plătire a intereselor după împrumutul pomenit, și achitarea acestora ar cădea în sarcina Consistoriului din Arad, ca și administrator al fondurilor comune;

considerând acum, că Consistoriul din Arad nu poate achita atari interese în contul său, ci numai în contul Consistoriului oradan și în locul prim din venitul casei din strada Capușinilor;

considerând mai departe, că aceasta iarăși numai așa e posibil, dacă acel Consistoriu transcriind ambele case de sub întrebare pe numele diecezei gr. or. rom. a Aradului, va predă casa de sub întrebare în administrarea Consistoriului din Arad, ca și administrator al tuturor fondurilor comune;

mai considerând apoi și aceea, că venitul acestei case, după acoperirea cheltuielilor de susținere, a dărilor și a premiilor anuale de asigurare, abia poate fi de ajuns și spre acoperirea intereselor împrumutului, urmează în mod firesc, că Consistoriul din Oradea-mare trebuie să ia obligamentul față de Consistoriul din Arad, că îi — va restitui din al său, și an de an diferența dintre restul disponibil al veniturii casei pomenite, și dintre suma intereselor anuale ale împrumutului;

considerând în fine, că acest obligament trebuie precizat și asigurat astfel, ca aceasta diferență Consistoriul din Arad să o poată detrage din cotele veniturii ce compet Consistoriului Oradan din fondurile comune așa numite: „fondul de asigurare, din cel pentru promovarea culturii religioase și din cel pentru ajutorarea preoției diecezane”; este prea natural că, spre a putea cere și respective, ca să putem propune în numele Ven. Sinod votarea împrumutului cerut de Consistoriul din Oradea-mare, este necesar, ca Ven. Sinod să enunțe precum urmează:

1. Se îndatorează Consist. din Oradea-mare, ca ambele case pomenite mai sus, transcrise acum pe numele său, să-le transcrie fără amânare, cu drept de proprietate, pe dieceza gr. or. rom. a Aradului, și transcrierea să-o dovedească cu estras autentic din cartea funduară.

2. Să predea casa din strada Capușinilor în administrarea Consistoriului din Arad, pe

lângă obligamentul acestuia, de a face socoată an de an, despre venitul și spesele ei anuale, cu arătarea izvoarelor, din cari a plătit interesele împrumutului.

3. Să se avizeze acel Consistoriu, ca din ședința plenului său, să facă o declarație obligatoare pentru sine și pentru cei ce vor urma după timp la conducerea acelui Consistoriu, de acel cuprins, că, din cuota ce s'ar adjudecă părților bihorene, ca competență legală, la fapta împărțire a fondului de sub întrebare, deci a fondului celor două episcopii, admite și se învoește necondiționat și irevocabil, ca suma capitalului restant din împrumutul ce s'ar acordă, să se poată detrage spre deplina achitare a împrumutului.

4. Tot prin acel concluz și deodată cu decretarea învoirii de a predă casa din strada Capușinilor în administrarea Consistoriului din Arad, să facă și aceea declarațiune obligatoare pentru acum și viitoriu, că întru cât venitul acestei case, după detragera cheltuielilor de susținere, a dărilor și premiilor de asigurare anuale, nu va fi suficient și pentru achitarea anuală a intereselor obveniente după împrumutul de sub întrebare, autorizează Consistoriul din Arad, ca plusul recerut al trebuințelor, să-l poată detrage din cuota anuală ce compete părților orădane din venitul fondului de „asigurare”, din cel „pentru cultura religioasă” și din cel „pentru ajutorarea preoției diecezane” ca fonduri diecezane comune.

Dacă Ven. Sinod ar primi, și Consistoriul orădan ar satisface în mod și formă acceptabilă acestor postulate, inerente firii lucrului, eu voi grăbi cu toată bunăvoința a susținerii afacerea la P. V. Consistoriu metropolitan spre rezolvire competentă. Observ însă de încheiere, că ori care ar fi părerea Ven. Sinod în acest obiect, afacerea în sensul Regulamentului existent, trebuie decisă cu vot nominal.

După ce comisiunea se declară că adevărată întru toate la vederile P. S. S. Domnului Episcop și primește stilizarea de mai sus, prezidiul ordonează votarea astfel, că cei ce sunt pe lângă noua stilizare a propunerii, să voteze cu *da*, iar cei ce sunt contra, cu *nu*.

Făcându-se apel nominal, răspund cu „*da*” următorii deputați: dr. Dimitrie Barbu, Petru Băran, Vasiliu Beleş, dr. Atanasie Brădean, Aron Bulzan, dr. Teodor Burdan, dr. Aurel Cioban, Roman Ciorogariu, dr. Aurel Cosma, dr. Victor Fildan, Ioan Giorgia, Procopiu Givulescu, Iuliu Groșorean, dr. Aurel Grozda, Andreiu Horvat, dr. Andreiu Ilie, dr. Sever Ispravnic, Petru Ionașiu, dr. Aurel Lazar, Cornel Lazar, Vasiliu Mangra, Fabrișiu Manuilă,

dr. Constantin Mișiciu, Ioan Moga, Iosif Moldovan, Ioan Oprea, Mihaiu Păcățan, dr. Teodor Papp, Ioan Pinter, George Popoviciu, dr. George Popoviciu, Sava Raicu, Silviu Roxin, Pavel Rotariu, Florian Roxin, Nicolau Roxin, Gherasim Sărb, dr. George Popa, Petru Truția, dr. Romul Veliciu și dr. Nic. Regman.

În contra propunerii au votat cu „nu” deputații: Augustin Hamsea și dr. Nestor Oprean:

Dovedit fiind, că s'a dat 43 de voturi, dintre cari 41 sa pronunțat cu „da” iar 2 cu „nu”, prezidiul enunță ca concluz votul Sinodului în următoarele:

1. Se îndatorează Consistoriul din Oradea-mare, ca ambele case pomenite mai sus, transcrise acum pe numele său, să le transcrie fără amânare, cu drept de proprietate, pe dieceza gr.-or. rom. a Aradului, și transcrierea să-o dovedească cu extras autentic din cartea funduară.

2. Să predee casa din strada Capucinilor în administrarea Consistoriului din Arad, pe lângă obligamentul acestuia, de a face socoată an de an despre venitul și spesele ei anuale, cu arătarea izvoarelor, din cari a plătit interesele împrumutului.

3. Să se avizeze acel Consistoriu, ca din ședința plenului său, să facă o declarație obligatoare pentru sine și pentru cei ce vor urma după timp la conducerea acelui Consistoriu, de acel cuprins, că, din cuota ce s'ar adjudecă părților bihorene, ca competență legală, la factica împărțire a fondului de sub întrebare, deci a fondului celor două episcopii, admite și se învoește necondiționat și irevocabil, ca suma capitalului restant din împrumutul ce s'ar acordă, să se poată detrage spre deplina achitare a împrumutului.

4. Tot prin acel concluz și deodată cu decretarea înviorii de a predă casa din strada Capucinilor în administrarea Consistoriului din Arad, să facă și acea declarațiune obligatoare pentru acum și viitoriu, că întru cât venitul acestei case, după detragera speșelor de susținere, a dărilor și premiilor de asigurare anuale, nu ar fi suficient și pentru achitarea anuală a intereselor obveninde după împrumutul de sub întrebare, autorizează Consistoriul din Arad, ca plusul recerut al trebuințelor, să-l poată detrage din cuota anuală, ce compete părților orădane din venitul „fondului de asigurare”, din cel „pentru cultura religioasă” și din cel „pentru ajutorarea preoțimei dieezane” ca fonduri dieezane comune.

Întrucât Consistoriul nostru din Oradea-mare va satisface dispozițiilor de mai sus, Preasfinția Sa DI episcop-președinte se autorizează a promovă afacerea la Preaveneratul Consistoriu mitropolitan cu propunerea: ca din fondul celor 2 episcopii, să voteze împrumutul cerut de Consistoriul pomenit și votarea să o facă pe garanța indicată în premisele concluzului de față.

Nr. 92. Cenzurarea socoții fondului episcopiei din Oradea-mare, pe anii 1912, 1913 și 1914., la propunerea comisiei epitropești, —

Se amână pe sesiunea procsimă, având a se restitui Consistoriului din Oradea-mare spre prezentare la timpul său, împreună cu socoata pe anul 1915.

Nr. 93. La ordinea zilei fiind restaurarea Consistoarelor, prezidiul constată, că în bugetul

Consistoriului de Oradea-mare este luată dotația atât pentru referentul ordinar dela senatul de școale, cât și pentru cel dela senatul epitropesc, deci crede, că Ven. Sinod poate deplini și aceste posturi, în care caz ar urmă să se aleagă: I, la *Consistoriul din Arad*: un asesor în senatul strâns bisericesc; un asesor ordinar și 11 onorari de tot 12 asesori în senatul școlar și anume: 4 preoți și 8 mireni; un asesor ordinar și 11 onorari în senatul epitropesc, deci iarăși 4 preoți și 8 mireni, iar

II, la *Consistoriul din Oradea-mare*: doi asesori onorari în senatul strâns bisericesc; un asesor ordinar și 8 onorari de tot 9 în senatul școlar, dintre cari 3 preoți și 6 mireni, asemenea un asesor ordinar și 8 onorari de tot 9 în senatul epitropesc, dintre cari iarăși trei preoți și 6 mireni.

După aceasta prezidiul propune exmiterea alor trei bărbați de încredere, cari se controleze darea ședulelor de votare, și alte două comisiuni pentru scrutinarea voturilor date, și

Sinodul alege:

a) bărbați de încredere: pe Vasilie Mangra, Petru Ionașiu și Dr. Atanasiu Bradean.

b) în comisiunea pentru scrutinarea alegerii la Consistoriul din Arad pe: Nicolae Roxin, Sava Raicu și Dr. Aurel Lazar. iar

c) în comisiunea pentru scrutinarea alegerii la Consistoriul din Oradea-mare pe: Procopiu Givulescu, Dr. Sever Ispravnic și Dr. George Popovici.

Nr. 94. Trecând la însuși actul restaurării, prezidiul dispune apel nominal, la care răspund 42 deputați prezenți, punând fiecare câte o ședulă de votare în urnele pregătite spre acest scop.

După încheierea votării, numărându-se ședulele se constată: că numărul lor corăspunde numărului votanților de 42, prin urmare majoritatea absolută este 22: și cu acestea:

Urnele se predau comisiunilor de scrutinare, cari se retrag spre îndeplinirea mandatului.

Nr. 95. Urmând la ordinea zilei alegerea comisiei sinodale de control:

Sinodul realege cu unanimitate pe deputații: Ioan Giorgia, Petru Ionașiu și Dr. Georgiu Popa.

Nr. 96. Comisia financiară referează socoata Consistoriului din Oradea-mare despre folosirea bugetului pe anul 1914 și la propunerea ei, Sinodul decide:

În general socoata se aproabă și se dă Consistoriului din Oradea-mare absolutriu pe lângă următoarele observări:

Pozițiile 1 și 2. din spesele senatului școlar, poziția 6 din spesele senatului bisericesc, poziția 28. din spesele senatului epitropesc, în fine diferența de 1900 cor. la pozițiile 3 și 4 din spesele senatului epitropesc, — pe baza concluzului 122 din 1912 nu se a-

aprobă. Astfel remanența de casă la finea anului 1914 este: 12749·63 cor.

Nr. 97. Tot comisiunea financiară referă asupra propunerii deputatului Nicolae Roxin în afacerea aruncului cultural pe intelectuali.

Din actele originale aflate în arhivul consistorial comisiunea a constatat, că întru adevăr, cvota preoților cu dotațiune superioară s'a stabilit numai în 20 și nu în 30 cor. cum s'a tipărit în protocolul sinodal. Bazat pe aceasta constatare, comisiunea propune, și

Sinodul avizează Consistoriul din Oradea-mare, să-și rectifice eiectarea în acest senz, iar plusul încasat dela preoți pe baza aruncului greșit, să-l socotească respectivilor în obligământul anului curinte și a celui viitor, până la ecvilibraarea cuvenită.

Nr. 98. Tot comisiunea epitropească referă asupra bugetului Consistoriului din Arad pe anul 1915, care se stabilește și votează în următoarele:

Bugetul

Consistoriului gr.-or. român din Arad pe anul 1915.

A) Venite (acoperire).	A fost în a. 1914.	S'a votat pen- tru a. 1915.
a) Ordinare:		
1. Bani gata rămași la 31 decemvrie 1914.	—	6319·60
2. Ajutoriu dela stat-restant din anul 1913	8.920—	—
3. Ajutoriu dela stat supletor pe anul 1913	12.000—	—
4. Ajutoriu dela stat pe anul 1915	40.820—	45.000—
5. Contribuirea de 6 fileri de suflet	20.000—	16.000—
6. 60% din venitul fondului biser. clerical	24.350·52	20.476·20
7. 60% din venitul fondului școl.-prepar.	5.162·88	5.266·38
8. Taxa de 1 cor. dela cununii	1.309—	1.500—
9. Cvota 10% spese de admin. din venitul curat al fondurilor și fundațiunilor	31.166·56	32.262 07
10. Din venitul sesiilor reduse pentru acop. parțială a retribuției protopopilor	10.200—	10.200—
11. Spesele biroului sinodal dela deputați	200—	200—
12. Cvota $\frac{3}{5}$ din venitul fondului pentru promovarea cult. relig.	1.775·67	1.775·67
13. Didactru dela teologi și pedagogi	2.000—	2·090—

	1914.	1915.
14. Taxe de examen și întărire dela învăț.	400—	400—
b) Estraordinare:		
15. Dela fondul de asigurări conf. §. 14. reg. 1899	2.556·15	2.656·95
16. Din venitul curat al librăriei diecezane	1.329·87	1·064·50
17. Dela fund. Paffy conf. reg. p. 3. lit. e)	332·93	328·47
18. Taxe de examen întărire și strămutare dela preoți	500—	1.000—
19. Contribuirea diecezană dela intelectuali conc. sin. Nr. 78/912	8.000—	6.000—
20. 20% din venitul fondului bisericesc și școlar la susținerea școlii de fete, conf. conc. sinod. 73/906	9.837·80	8.580 86
Suma venitelor:	180.852·38	161.030·70

B) Spese.

Senatul bisericesc.

a) ordinare:

1. Asesorului ordinar salariu	3.000—	3.000—
adaus personal	600—	600—
relut de cvartir	800—	800—
2. Directorului instit. teologic-pedag. salar fundamental	2.600—	2.600—
retribuțiune direcțională	400—	400—
6 cvincven. à 200 cor. relut de cvartir (300 cor. cvartir în natură	1.200—	1.200—
500—	500—	
3. La 3 profesori de teologie salariu fundamental à 2600 cor. la doi inși, 2 cvincvenale à 200 cor.	7.800—	7.800—
800—	800—	
la unul un cvincvenal à 200 cor.	200—	200—
la toți trei, relut de cvartir à 800 cor.	2 400—	2.400—
4. Profesorului de cant și muzică: salar fundamental	2.200—	2.200—
și trei cvincvenale à 200 cor.	400—	600—
relut de cvartir	600—	600—

	1914.	1915.
5. Contribuire la bugetul mitropolitan . . .	300.—	300.—
6. Ajutoare de caritate . . .	300.—	300.—
7. Retribuțiunea celor 11 protopopi din districtul Consist. din Arad, pentru ședulele dela cununii . . .	6.600.—	6.600.—
8. Retribuțiunea celor 6 protopopi din districtul Consist. din Oradea-mare, pentru ședulele dela cununii . . .	3.600.—	3.600.—
b) <i>Extraordinare :</i>		
9. Premii de oratorie . . .	300.—	300.—
10. Diurne și spese de esmisiuni	2.000.—	2.000.—
11. La dispoziția P. S. S. Dlui Episcop diecezan Ioan I. Papp (fără socoată) . . .	1.000.—	1.000.—
12. Ajutoare bisericilor sărace	1.500.—	1.500.—
13. Spese neprevăzute	400.—	400.—
Total	39.500.—	39.700.—

(Va urmă.)

Predică la Dumineca Tomei.

Iubiții mei credincioși!

Sf. evanghelie de astăzi ne descoperă acea stare tristă în care se aflau ucenicii după învierea și îndepărtarea din mijlocul lor a Domnului nostru Isus Hristos. Evenimentele din urmă, prinderea, batjocorirea, răstignirea și moartea iubitului lor învățător le tulbură sufletele până în adâncuri și glasul vieții celei mai dinainte de chemarea la apostolat devine tot mai amenințător. Soarele blând, apa tainică și bogată a lacului Ghenezaret, cerul așa de senin al Galilei, munții îmbrăcați în flori frumoase și arbori minunați ai țării lor pare că îi recheamă iarăși acolo de unde au plecat. Învățăceii cari erau chemați să birue lumea și să o reformeze din temelii stau închiși într-o casă de frica Iudeilor. Dacă domnul nostru Isus Hristos care și-a întărit învățăceii săi de căteori aceștia șovăiau și de astădată se ivesc în mijlocul lor și le zice cu putere: *Pace vouă!* La auzul acestor cuvinte și după vederea mânilor și a coastei sângerânde, apa sufletului învățăceilor se limpezește, credința slăbită pe un moment, izbucnește cu o forță îndoită și birue pentru totdeauna în inima lor toată teama și frica față de oameni. Numai Toma, care eră și el unul din cei doisprezece, și care nu eră de față când a venit Isus, rămâne singur neîntărit în inima lui se pare că erau cele mai multe drojdii, de necredință. „De nu voi vedea în mâinile lui semnul cuelor și de nu voi pune degetul meu în semnul cuelor și de nu voi pune mâna mea în coasta lui nu voi crede“. Acestea sunt cuvintele apostolului care a fost martorul ocular al atâtor minuni săvârșite de Isus

Hristos. Însă după opt zile când se arată din nou învățătorul ucenicilor săi și îl agrăește pe Toma cel necredincios, chemându-l să pipăie ranele dela mâni și dela coastă, acesta numai la auzul glasului cunoscut cade în genunchi cerând iertare pentru inima lui ceare tare cu cuvintele rostite cu lacrimi și cutremurare: „*Domnul meu și Dumnezeu meu!* iară domnul nostru Isus Christos îi răspunde cu o dojană pârintească plină de iubire și de mila învățăcelului șovăelnic: *Căci m'ai văzut pre mine Toma, ai crezut: fericitii însă cei ce nu au văzut și au crezut.*

Iubiții mei credincioși! apostolul Toma cel înainte de incredințare despre ranele lui Christos este fratele nostru spiritual, cu dânsul avem noi mai multă înrudire creștinii de astăzi. De 1915 ani duhul de îndoială alui Toma cel necredincios se renaște mereu între noi.

Viața ne amăgește cu multele ei ispite și ne bate cu viforurile durerilor așa de des și așa de tare încât credința în D-zeu și în puterea lui, care cu puține excepțiuni, este numai o lumină slabă în sufletele noastre, se stinge încetul cu încetul. Noi voim cu toții să-l vedem și să-l pipăim pe D-zeu în năcazurile noastre zilnice în isbânda tuturor nădejdelor și ale visurilor noastre. Economul voește ploșie și soare la vreme ca semințele aruncate în pământ de rodirea cărora este bogată viața familiei lui întregi să se prefacă în fire verzi numeroase și mai apoi în spice aurii ce tremură boabe grele.

Meseriașul și neguțătorul așteaptă dela credința lui în D-zeu să-i realizeze toate planurile lui de muncă și de câștig.

Intellectualul care este mai pretențios față de D-zeu ar vrea ca credința lui să-i facă cu puțință înțelegerea dintr'odată a lumii și a minunilor ei, să-i împlinească toate dorințele și visurile lui fără sguđuirii și fără muncă grea și amară.

Toți suntem în zilele acestea îndoelnici la suflet ca Toma însă de aceea toți nutrim în sufletul nostru dorința arzătoare de a-l vedea pe D-zeu. Unde este Dumnezeu? aceasta întrebare plină de durere și de desnădejde o îndreptăm către ceriuri noi creștinii cei de astăzi, a căror credință este ca o floare frumoasă de hârtie căreia îi lipsește viața? Unde e D-zeu strigă unul căci mi-a murit maica mult iubită, unde este D-zeu strigă altul că mi s'a stins copilul mai scump mie decât lumina ochilor în cea mai frumoasă vârstă a vieții. Unde este D-zeu suspină al treilea căci mie mi s'a zădărnicit nădejdea pentru care am lăcrămat și am muncit o viață întreagă.

Iubiților mei! către voi toți cari plângeți astăzi cu amar pe *ruinile vieții voastre* mă adresez cu o modestă și blândă întrebare.

Ați fost voi și sunteți și astăzi vrednici de după gândurile, vorbele și faptele voastre ca să vi-se arate bunul D-zeu în calea vieții voastre? căci știți doară cuvintele scripturii cari sună: „Eu sunt domnul cel ce cere inimile și ispitesc rărunchi, ca să dau fiestecăruia după cărările lui și după rodirile faptelor sale“. (Ere-mia c. 17 v. 10).

Iată deci iubite creștine tălcul nefericirii tale! Tu nu ești numai cât un biet om care ai numai o slabă înclinare către tot ce e frumos și nobil pe pământ și te ferești instinctiv din calea a tot ce e rău și urit în lume, deci cum poți tu pretinde dela D-zeu care este însuși adevărul și însuși frumșeta desăvârșită să-și reverse darurile sale peste tine când sufletul tău e scârbă și uriciune? De căteori, dară de căteori ai contravenit legilor firii și poruncilor lui D-zeu. Ai fost

râu și nemernic acolo unde trebuia să fi milos și iertător. Prin reavoință și minciună ai dărat de mulțuri ce alții au clădit o viață întreagă. Ai crezut că viața la pământ este o poziție bază și ridică prin speculații, făcând articol de comerț din simțirea ta și a altora însă iată că s'au împlinit față de tine cuvintele prorocului Eremia care zice: „*Blestemat fie omul ce se încrede în om și-și face din carne spriginul său și inima căruia se depărtează de D-zeu, fi-va el ca un arbore sec într'un deșert și nu va vedea venirea binelui, ci locui-va în locuri uscate în deșert într'un pământ sărat și nelocuit. Binecuvântat omul cel ce se încrede în D-zeu*” (Eremia cap. 17. v. 5—8). Pentru toate acestea să ne întoarcem degrabă la D-zeu și să zicem că Toma din tot cugetul din toată inima și din tot sufletul nostru: *Domnul meu și Dumnezeu meu!* și să ne umplem întreaga ființă de o credință tare și neclătită în D-zeu.

Dar ce este credința?! Credința este iubitorilor mei credincioși acel crez tare și neclintit că peste toate cele ce se văd și nu se văd domnește D-zeu cu o nemărginită putere de stăpânire și că dânsul nu lasă să birue pe lumea aceasta definitiv decât binele și adevărul. Credința adevărată este cea convingere indelebilă în suflet că la capătul tuturor suferințelor și sbuciumărilor tale, dacă ți-ai păstrat inima curată, va trebui să răsară biruința și fericirea. Credința neșovăelnică în suflet este ca seva sănătoasă în pom care mână rădăcinile prin piatră și ridică ramurile către soare și le înflorește. „*Adevăr zic voaui, zice domnul nostru Isus Hristos, dacă veți avea credință ca un grăunte de muștar și veți zice muntelui acestuia mută-te de aici acolo se va mută și nimic nu va fi voaui cu neputință*” (Matei 17. v. 20). De credința aceasta tare în D-zeu care mută munții dela locul lor ai lipsă mare iubite creștine, fiindcă cu cât li răsbi mai departe în lupta vieții cu atât își vor slăbi puterile mai mult și dacă nu va trăi în sufletul tău crezul puternic că puterea și bunătatea lui D-zeu sunt nemărginite și că el te va ajuta atunci puterile tale se vor slăbi degrabă și când te va despărți numai o umbră de țința ta, vei cădea la pământ ca o pasăre cu aripile frânte.

Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului zice psalmistul cu drept cuvânt pentru că ce este mai neputincios pe lume ca omul și mai trecător. Cu cât ne vom da seama mai bine iubitorilor mei că ce ne spus de slabe sunt puterile noastre și că ce mult suntem noi oamenii expuși la toate primejdiile și nefericirile, cu atât mai ușor va încolți în inima noastră credința, cu atât mai mult vom simți lipsa unei puteri mai înalte care la nevoie să ne ocrotească și să ne mângăie. Fără credința tare în D-zeu și în puterea lui, nici bogatul nici săracul, nici bătrânul nici tânărul nu-și poate păstra sufletul curat. Prin credința în D-zeu ne câștigăm *acel gust intern nobil* care toată viața ne ține departe de toate scârbele sufletești și ne ferește de a deveni robii poftelor și patimilor mistuitoare.

Credința în D-zeu a împărțit istoria lumii în 2 părți, înainte de a avea o credință adevărată, omenimea zăcea în cel mai groaznic sclavagiu moral și trapesco. Credința în D-zeu aduce libertate sufletească și trupească! „Nu este nici Iudeu nici Elin, nu este nici serv nici liber, nu este parte bărbătească, nici femească, căci voi toți sunteți unul întru Hristos Isus” zice apostolul Pavel voind să evidențieze măreția legii creștine.

Credința în D-zeu îmblânzește și astăzi fețele sălbaticilor și le luminează sufletele. Prin credința în

D-zeu au urcat oameni simpli și păcătoși înalțimi morale strălucitoare. Femei slabe și neputincioase devin eroine și sfinte prin credință. E mare numărul acelor bărbați și femei cari prin credință s'au înălțat la cea mai înaltă treaptă de demnitate și cultură umană. Să amintim numai două cazuri.

Sf. Maria egipteanca a cărei amintire am serbat-o duminica cincina din post a petrecut 17 ani o viață desfrănată, însă o privire spre icoana mamei sfinte în biserica din Ierusalim, peste a cărei prag nu a putut trece sfântă, i-a strecurat în inimă credința în D-zeu. Din momentul acesta dânsa merge în pustiu înordanului unde petrece 48 de ani în lacrimi, post și rugăciune, topindu-și trupul cu grele suferințe numai ca să poată ajunge la curățenia sufletului. Ce alta putere ar fi putut să producă aceasta schimbare în sufletul atât de decăzut al acestei femei decât credința? Ce alt sentiment ar fi putut îndemna pe femeia aceasta atât de stricată să schimbe Alexandria plină de tot felul de desfătări cu pustiu înordanului tăcut și înfricoșat?

Sf. Augustin își petrece tinerețta în destrăbălări și învățături greșite, prin credința însă își curăță sufletul de păcate și devine unul dintre cei mai erudiți și mai evlavioși părinți bisericești.

Iubitorilor mei creștini multe și mari minuni a efectuit credința creștină în trecut și mari minuni poate ca să săvârșească și în prezent, puterea ei este ca și căldura soarelui care și astăzi ca și înainte de 1000 de ani inverzește și înflorește câmpul.

Ce sârmană și sarbădă este cultura unui individ sau a unui popor fără credință înzadar e o plantă sănătoasă și frumoasă, dacă în jurul ei cresc buruieni veninoase cari încetul cu încetul îi sug puterea și o usucă. Experiența de toate zilele ne învață că înmulțirea cunoștințelor și îmbogățirea în cele materiale fără credința în D-zeu nu ridică pe om ci-l afundă și-l aduce pe cărări piezișe.

Dară dacă este credința în D-zeu o așa mare comoră, ce ne împedecă iubitorilor mei creștini să ne-o sădim în suflet să o facem fermentul unei vieți noi? Răspunsul este mentalitatea lui Toma „De nu voiu vedea nu voiu crede”.

Dovezi palpabile cerem despre existența lui D-zeu și a puterii lui; dară apostolul Pavel zice: „*Cele nevizibile ale lui (D-zeu) adecă eterna lui putere și dumnezeire se văd lămurit dela crearea lumii întelegându-se din fapături*” (Romani c. I. v. 20). Și de fapt sufletul omenesc și marea natură sunt cărți din cari se pot ceti lămurit cum zice apostolul existența și puterea lui D-zeu. Este un adevăr confirmat de știință și de experiență că ochii truște mioopi sau neexercitați văd și obsearvă foarte puțin din lucrurile ce-i înconjoară cu atât mai vărtos mai puțin pot să cuprindă ochii sufletești *lănceziți și neageriți anumite adevăruri*. Sufletul nostru în cele mai multe cazuri se servește de cărja părerilor și experiențelor altora el nu umblă drept, de sine stătător. *Dacă vrei să vezi pe D-zeu creștine! studiază un singur strop de apă și o singură floare de lacrimioară și în minunata lor întocmire vei vedea pe Dumnezeu*.

Iubite creștine! slobozește-ți sufletul din poftă și din patimă, ieși afară de atmosfera ta de minciuni de micime de suflet de speculație și răutate în cari te-ai înfășurat eși afară! și atunci bunul D-zeu care este duh și adevăr se va apropia de tine și tui îl vei vedea ridicându-te dela pământ ca un fir de iarba dripit la razele calde și înviorătoare ale soarelui acum și purarea și cu veci vecilor Amin.

CRONICA.

Sărbătorile în școlile medii. Domnul ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică cu datul 23 iunie 1914 Nr. 67,766/1314 a stabilit pentru elevii greco-orientali dela școlile medii neromâne următoarele zile de sărbătoare, în cari elevii sunt dispenzați dela cercetarea școlii: 1. Ziua 1 de Crăciun. 2. Ziua 2 de Crăciun. 3. Ziua Botezului Domnului. 4. Ziua 2 de Paști. 5. Ziua 2 de Rosalii. 6. Ziua Înălțării Domnului.

Distincțiuni. Monitorul oastei Nr. 69 publică următoarele distincțiuni: Crucea militară pentru merite cl. III pentru ținută vitejească s'a conferit d-lor căpitani Ștefan Turturean din reg. bucovinean 41, și Eugen-Cajaba-Demian din armata teritorială austriacă. Cu lauda prea înaltă, decorația („Signum laudis“) au fost distinși pentru ținuta lor vitează în fața dușmanului d-l locotenent i. r. la reg. de art. 21 Basiliu Micula (profesorul școlilor noastre secundare din Brașov) și locotenentul Nicolae cav. de Goian din reg. bucov. de dragoni Nr. 9. Au mai fost decorați cu medalia de argint pentru vitejie cl. I sergenții-majori Michail Cozac, Macarie Cosovan și caporalul Nicolae Tamin din reg. teritorial austriac bucovinean 36 și sergentul Vincențiu Soric din reg. teritorial 26. Distincțiunea profesorului Vasilie Micula a stârnit mare bucurie în Arad, unde a fost profesorul preparandiei noastre, iubit de toată lumea pentru eminentele lui calități. Îndeosebi noi cei dela seminar îi urăm mulți ani.

Asigurări contra pagubelor de grindină. De bună seamă că nici odată până acum nu a fost o mai mare trebuință ca oamenii noștri să-și asigure produsele câmpului (grâu, orz, ovăs, cucuruz), viile și celelalte contra pagubelor de grindină (ghiață) ca astăzi. Azi lucrarea pământului, cultivarea viilor etc., în urma lipsei de puteri de muncă, sunt cu mult mai anevoioase. De aceea, și din cauza stărilor excepționale în cari ne găsim, produsele pământului sunt și vor rămâne cu mult mai scumpe ca în trecut. Prin urmare și paguba ce le-ar putea ajunge prin grindină (ghiață) este îndoită, ba și întreită ca până acum. Oamenii noștri deci au datorință să caute a se pune la adăpostul pagubelor, ce i-ar putea ajunge și să se asigure din vreme. Dar dacă bucatelor etc., azi e mai urcat, premiile de asigurarea contra grindinei sunt aceleași ca în trecut. Pentru un premiu minimal se pot asigura valori foarte însemnate. Nu avem cuvinte îndeajuns să îndemnăm oamenii noștri să nu întârzie a se asigura. Preoți și intelectualii noștri să nu întrelase a lumina și sfântul poporul în această privință. Toți să se adreseze cu încredere la Banca generală de asigurare (cea românească) din Sibiu ori la agenturile ei principale, cum și la orice bancă românească, de unde vor primi oferte și informațiuni. Dacă mai mulți din o comună doresc să se asigure, să se adreseze numitei bănci ca să le trimeată oameni anume pentru luarea ofertelor.

Poșta administrației.

G. Andru, Sărcia. Pentru publicarea licitațiunei vă rugăm a ne trimite 8 cor.

Licitațiune minuendă.

În urma încheierii Ven. Consistor de sub Nr. 2085/1915 se publică licitațiune minuendă pentru repararea bisericii gr. ort. rom. din Sărcia rom.

Licitațiunea se va ține în ziua de 17/30 maiu 11 ore a. m. 1915 în sala școlii sup. din loc.

Prețul de esclamare e 665 cor. conform pozițiilor II. 1, 2, 3; III. 1, 2, 3 din proiectul de spese.

Licitanții vor depune un vadiu de 5% din prețul de esclamare; acest vadiu întreprinzătorul îl va întregi la 10%.

Repararea se va încredința licitantului, care va oferi mai multă garanță.

Licitanții nu vor putea pretinde diurne sau spese pentru participarea la licitațiune.

Sărcia-rom. la 6/19 maiu 1915.

Gherasim Andru
preș. com. par.

Ioan Rotar
not. com. par.

—□—

1-1

Propise (Corecte) de examen
à cor. 1:30 sută plus 30 fileri porto postal
se găesc de vânzare la **Librăria diecezană**
din Arad.

CĂRȚI BISERICEȘTI CU LITERE LATINE:

Penticostarul, leg. în piele roșie	14.—
Cazania	14.—
Molitvelnicul	14.—
Triodul cu strajnicul	27.—
Octoichul mare	27.—
Mineile 12 vol. pe 12 luni leg. în piele	186.—
Apostol	11.50
Evangelia, cu litere latine	25.—

De vânzare la:

Librăria Diecezană, Arad.